

השיחה השבועית

הרב ירון ראובן שליט"א

פרשת
קרח

הרב ירון ראובן שליט"א

YaronBeEzratHaShem.org

פְּרִשְׁת קֶרַח

המחלקת של קרח

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ שָׁלְנוּ הִיא פְּרִשְׁת קֶרַח, שְׁעוּסָקָת בַּמַּחֲלָקָת הַגְּדוֹלָה שְׁעָשׂוּ קֶרַח וְעֵדְתוֹ נֶגֶד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן.

שְׁמַעְתִּי מֵהָרֶב אֱלִימֶלֶךְ בִּידְרֹמָן שִׁיחִיָּה, שְׁדַרְשָׁן צָרִיךְ לַדַּעַת לְדַרְשׁ מַעֲנִינִי הַזֶּמֶן, פֶּסַח בְּפֶסַח, שְׁבוּעוֹת בְּשְׁבוּעוֹת, יָמִים נוֹרָאִים בְּזֶמֶן הַיָּמִים הַנוֹרָאִים, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ בְּגִמְרָא (מְגִלָּה דָּף ל"ב עֲמוּד א') מֹשֶׁה תִּקֵּן לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שֶׁיְהִיוּ שׁוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין בְּעִנְיָנוּ שֶׁל יוֹם, הַלְכוֹת פֶּסַח בְּפֶסַח, הַלְכוֹת עֶצְרָת בְּעֶצְרָת, הַלְכוֹת חָג בַּחֲג. אֲבָל פְּרִשְׁת קֶרַח אֲפָשָׁר לְהַגִּיד כָּל הַשְּׁנָה, לָמָּה? כִּי כָּל מִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל בְּפְרִשְׁת קֶרַח, רוֹאֶה שְׁזֶה אֲקֻטּוֹאֲלִי בְּכָל זֶמֶן, הַמַּחֲלָקָת, וְהַרְדִּיפָה נֶגֶד הַצְּדִיקִים, תְּמִיד קִיָּמָת וּמִפִּילָה חֲלָלִים.

וּמִסְפֶּרֶת הַתּוֹרָה "וַיִּקַּח קֶרַח בֶּן יִצְחָר בֶּן קָהָת בֶּן לֵוִי וְדָתָן וְאַבִּירָם בְּנֵי אֱלִיָּאָב וְאוֹן בֶּן פֹּלֵת בְּנֵי רְאוּבֵן וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשֵׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאָתִים נָשִׂיאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי שֵׁם" (בַּמִּדְבָּר ט"ז, ב) קֶרַח כְּשֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְהִקָּים אֶת הַמַּפְלָגָה שְׁלוֹ, הוּא לֹא לּוֹקַח אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים, הוּא הוֹלֵךְ לְאֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים בְּיוֹתֵר שֶׁהִסְכִּימוּ לָלֶכֶת אִתּוֹ, "נָשִׂיאֵי עֵדָה" - שֶׁהֵיוּ נָשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל (עֵין דַּעַת זִקְנִים מִבְּעָלֵי הַתּוֹסֵפוֹת פְּרִשְׁת קֶרַח פָּרָק ט"ז פְּסוּק ב), "קְרָאִי מוֹעֵד" - שֶׁהֵיוּ מְזַמְּנִים לְאַהֲל מוֹעֵד לְהִיּוֹת בַּעַת עֲבוּדַת הַקֶּרְבָּנוֹת (אֲבָן עֶזְרָא בַּמִּדְבָּר פָּרָק ט"ז פְּסוּק ב, וְעֵין בְּפָנִים יְפוֹת בַּמִּדְבָּר פְּרִשְׁת קֶרַח פָּרָק ט"ז פְּסוּק ב), "אֲנָשֵׁי שֵׁם" - אֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים וְחֲכָמִים כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ

פְּרִשֶׁת קָרַח

חַז"ל (עבודה זרה דף נה עמוד א) כְּלוּם מִתְקַנָּא אֵלָא חָכָם בְּחָכָם (עין פנים יפות במדבר פְּרִשֶׁת קָרַח פָּרָק טז פסוק ב), וְאָמְרוּ בַּגְמָרָא שְׁאוּתָם הַמֵּאֲתָיִם חֲמִשִּׁים אִישׁ הָיוּ (סנהדרין דף קי עמוד א) הָאֲנָשִׁים הָכִי מִיֶּחָדִים שְׁבַעֲדַת יִשְׂרָאֵל, וְהָיוּ יוֹדְעִים לַעֲבֹר שְׁנַיִם וְלִקְבֹּעַ חַדָּשִׁים, וְהָיָה לָהֶם שֵׁם בְּכָל הָעוֹלָם. וְאָפְלוּ אֶת אוֹתָם הָאֲנָשִׁים הַגְּדוֹלִים וְהַחֲשׁוּבִים הָאֵלּוּ הַצְּלִיחַ קָרַח לְהַסִּית לְדַבֵּר עֲבֵרָה שְׁכָזָה, לָצֵאת נֶגֶד ה' וְנִגְדַּד מִשִּׁיחוֹ.

סוד ההצלחה של קרח

וְהַשְׁאֵלָה הַמִּתְבַּקֶּשֶׁת הִיא אִיךָ הוּא הַצְּלִיחַ?

וְהִנֵּה אָמְרוּ בַּגְמָרָא בְּסִנְהֶדְרִין (דף קי עמוד א) "עֲשֹׂר שְׁמוֹר לְבַעְלִיו לְרַעְתּוֹ" (קהלת ה, יב), אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: זֶה עֲשֹׂרוֹ שֶׁל קָרַח. וְאָמַר רַבִּי לִוִּי: מִשּׁוּי שְׁלֹשׁ מֵאוֹת פְּרִדּוֹת לְבָנוֹת הָיוּ מִפְתָּחוֹת שֶׁל בֵּית גִּנְזִיו שֶׁל קָרַח, וְכָל אוֹתָם הַמִּפְתָּחוֹת הָיוּ מַעוֹר שֶׁלֹּא שׁוֹקְלִים הִרְבֵּה. וְאָמַר רַבִּי חֲמַא בְּרַבִּי חֲנִינָא: שְׁלֹשׁ מְטֻמוֹנִיּוֹת הַטְּמִין יוֹסֵף בְּמִצְרַיִם, וְאַחַת מֵהֶן נִתְּגַלְתָּה לְקָרַח. וְהַעֲשִׁירוֹת הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת הִיָּתָה לְרַעְתּוֹ, מִכֵּיּוֹן שֶׁהוּא לָקַח אֶת הַכֶּסֶף הַזֶּה וְשִׁחַד אֶת כָּל אוֹתָם הָאֲנָשִׁים הַחֲשׁוּבִים שִׁיתְמַכּוּ בּוֹ (ספר עֲטֻרוֹת אֲד"ר עַל בַּעַל הַטּוֹרִים פְּרִשֶׁת קָרַח בַּמְדַּבֵּר פָּרָק טז פסוק א), וְכָבֵד קִבְּעָה הַתּוֹרָה "שֶׁהַשִּׁחַד יַעוֹר עֵינֵי חֲכָמִים וְיִסְלֹף דְּבָרֵי צְדִיקִים" (דברים טז, יט). וּמִיָּד הִתְהַפֵּךְ לָבָם לְשָׂנְאֵי אֶת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ שֶׁהוֹצִיא אוֹתָם מִמִּצְרַיִם.

"אהב כסף לא ישבע כסף"

וְכַשְׁנַעֲמִיק נִרְאָה דָּבָר נִפְלָא וְנוֹרָא נּוֹסֵף בְּזֵה, הָרִי אוֹתָם נְשִׂאֵי הָעֵדָה הָיוּ מִיוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וְכָבֵד אָמְרוּ חַז"ל (בכורות דף ה עמוד ב), שֶׁאֵין לָךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא הָיוּ עֲמוֹ תְּשׁוּעִים חֲמוּרִים לִנְבִּיִם טַעוּנִים מִכֶּסֶף וְזֶהָבָה שֶׁל מִצְרַיִם - שֶׁהֵם חֲמוּרִים חֲזָקִים שִׁיכּוּלִים לְסַחֵב הִרְבֵּה. וְזֶה

פְּרִשְׁת קֶרַח

חוץ מִבְּזוֹת הַיָּם שֶׁהִיְתָה גְדוֹלָה מִבְּזוֹת מִצְרַיִם (רש"י שְׁמוֹת פָּרָק טו פְּסוּק כב), כִּכָּה שָׁכַל עִם יִשְׂרָאֵל הָיָה מְשַׁפֵּעַ בְּסִכּוּמִים גְּדוֹלִים וְעֲצוּמִים שֶׁל כֶּסֶף וְזָהָב, וּבְכָל אִפֶּן קֶרַח הִצְלִיחַ לִקְנוֹת אֶת אוֹתָם "נְשִׂאֵי הָעֵדָה קִרְאִי מוֹעֵד אֲנִשִּׁי שָׁם" בְּכִמָּה מִטְבָּעוֹת, לְלַמְּדָנוּ אֶת הַכָּלָל הַנּוֹרָא "אֱהָב כֶּסֶף לֹא יִשְׁבַּע כֶּסֶף" (קֹהֶלֶת ה, ט).

וְלִהְיוֹן הוֹבִילָה אוֹתָהּ תַּאֲוֹת מָמוֹן? לְעִמְקֵי הָאֲדָמָה, שָׁם הֵם נִשְׁרָפִים כְּבָר אֶלְפֵי שָׁנִים וְצוּעֵקִים "מֹשֶׁה אָמַת וְתוֹרָתוֹ אָמַת וְאֶנְחָנוּ בְּדָאִים" (עֵין בְּבֹא בְּתָרָא דִּף עַד עֲמוּד א).

תְּהִיָּה הַגּוֹן וַיִּשָּׂר

וְכִמָּה הַדְּבָרִים הִלְלוּ אֶקְטוֹאָלִיִּים לַיּוֹם שֶׁל כָּל אֶחָד וְאַחַת, כִּמָּה פְּעָמִים יֵשׁ לָנוּ אִפְשָׁרוֹת לְזִכּוֹת בְּסִכּוּמֵי כֶּסֶף גְּדוֹלִים אֲבָל לֹא כָּל כֶּן בְּדֶרֶךְ הַיִּשְׁרָה, חֲזו"ל מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ שֶׁרַב הָעוֹלָם נִכְשָׁלִים בְּגִזֹּל (בְּבֹא בְּתָרָא דִּף קֶסֶה עֲמוּד א), רַב הָעוֹלָם בּוֹחֲרִים אֶת "אֱלֹהֵי הַכֶּסֶף וְאֱלֹהֵי הַזָּהָב" (שְׁמוֹת כ, כ), מֵאֲשֶׁר "אֱלֹקִים חַיִּים" (דְּבָרִים ה, כג), וְכִשְׂיֵשׁ לָהֶם הַזְדַּמְנוֹת לְהַרְוִיחַ הֵם הוֹלְכִים עַל זֶה בְּלִי לְהַתְבַּלְּבֵל וְלֹא מַעֲנִין אוֹתָם הָאֵם זֶה דֶּרֶךְ הַתּוֹרָה, הָאֵם זֶה מִתָּר מִבְּחִינָה הַלְכָתִית?

הַלּוֹאָה בְּרַבִּית גְּדוֹלָה לַגּוֹיִם

יֵשׁ אֵיזָה בִּיזָנְס גְּדוֹל בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית שֶׁל הַלּוֹאָה בְּרַבִּית בְּצוּרָה אַכְזָרִית, יֵשׁ אֲנִשִּׁים שָׁכַל הַקְרִירָה שֶׁלָּהֶם בְּנוּיָה עַל הַחַיִּים שֶׁל אַחֲרִים, כִּי כִשְׁהֵם לֹא מְשַׁלְּמִים אֶת הַרְבִּית הַגְּדוֹלָה שֶׁעוֹלָה לַפְּעָמִים מֵעַל 80% בְּשָׁנָה, הֵם מַעֲקָלִים אֶת הַבֵּית וְאֶת כָּל הַנִּכְסִים שֶׁל הֶבֶן אָדָם וּמִשְׁאִירִים אוֹתוֹ עֲנִי וְאִבּוֹן לְלֹא רַחֲמִים.

הַרְבִּית הַזֹּאת לֹא רַק שֶׁהִיא אֲסוּרָה כְּשִׁמְלִיִּים כִּכָּה לַיהוּדִים, כִּמְפָרֵשׁ

פְּרִשְׁת קֶרֶחַ

בַּתּוֹרָה, אֵלֶּא אֶפְלוּ כְּשִׁמְלוּיִם לְגוּיִם בְּרַבִּית, שְׁלֹדַעַת הָרַמְבָּ"ם (סִפֵּר הַמִּצְוֹת לְרַמְבָּ"ם מִצְוֹת עֲשֵׂה קַצַּח) זֶה מִצְוָה, יֵשׁ גְּבוּל לְרַבִּית, שְׁיֹתֵר מִמָּה שְׁמִקְבֵּל בַּמְדִּינָה - זֶה כָּבֵר בְּעֵינָה שֶׁל גִּזֹּל הַגּוֹי, וְכִפִּי שֶׁבִּרְרוּ אֶת הַהֲלָכָה הַזֶּה עִם כָּמָה תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שָׁאִין הֵתֵר לְהִתְעַסֵּק בַּמַּסְחָר הָאֲכָזְרִי הַזֶּה.

וְכָבֵר אָמְרוּ חַז"ל (פְּסִיקְתָּא זוֹטְרֵתָא פְּרִשְׁת כִּי תֵצֵא דִּף מִד עֲמוּד ב), לָמָּה נִסְמְכָה פְּרִשְׁת עַמְלֵק לְפְרִשְׁת מִדּוֹת? שְׁכָל זָמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רָצוֹן הַמָּקוֹם אֵין אִמָּה שׁוֹלֵטֶת בָּהֶם. בָּאוּ לְשִׁנּוֹת מִן הַמִּצְוֹת - אוֹיְבִים שׁוֹלְטִין עֲלֵיהֶם.

הֵרִי שָׁאֲנוּ לומִידִים מַדְבָּרִי רַבּוֹתֵינוּ שֶׁבְּשִׁעָה שֶׁהַיְּהוּדִי מְרַמָּה אֶת הַגּוֹי בְּכֶסֶף הוּא נוֹתֵן כֹּחַ לַעֲמֵלֵק.

הַרְבֵּה פְּעָמִים אֲנַחְנוּ רוֹאִים בַּהִסְטוֹרִיָּה, לִפְנֵי 900 שָׁנָה בְּאַנְגְלִיָּה וּלְפָנֵי 70 שָׁנָה בְּגֶרְמַנְיָה, וּבַעֲדֹד מְקוֹמוֹת שֶׁהַגּוֹיִם הִשְׁתַּמְשׁוּ בַּסִּבָּה הַזֶּה שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל נִצַּל אוֹתָם כְּשֶׁהָלוּ בְּרַבִּית גְּבוּהָה יוֹתֵר מִהַמְמָצֶע, כְּדִי לְפַרְעַ פְּרַעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל (עֵין בְּסִפֵּר אַנְטִישְׁמִיּוֹת בַּהוֹנְגְרִיָּה עֲמוּד 60 הָעֵרָה 33 וּבְעֲמוּד 162 הָעֵרָה 33).

וּבְאַמֶּת כָּבֵר לִפְנֵי כִּ250 שָׁנָה, הַגָּאוֹן רַבִּי יַחְזִקְאֵל לִנְדָאוּ בְּדִרְשׁוֹתָיו בְּסִפֵּר דִּרְשׁוֹת הַצַּל"ח הַשְּׁלָם (הוֹצֵאת מִכּוֹן הַצַּל"ח אֶלְעֵד עֲמוּד תַּקְלֹט) הִזְהִיר עַל זֶה וְכָתַב, שֶׁאִסּוּר לָקַח רַבִּית מִהָאֲמוֹת אֲשֶׁר אָנוּ חוֹסִים בְּצִלָּם וְהֵם מְטִיבִים עִמָּנוּ, וְהֵם בְּעֵלֵי אֲמוּנָה שֶׁמֶאֱמִינִים בַּהֲבוּרָא יִתְבָּרַךְ וּבַתּוֹרַת מֹשֶׁה שֶׁהִיא מִן הַשָּׁמַיִם, וְהַלּוּקָח בְּרַבִּית מֵאֲמוֹת זְמַנֵּנוּ יוֹתֵר מִתְקוֹן הַמְדִּינָה עוֹשֶׂה שְׁתֵּי רָעוֹת, אַחַת מַצֵּד נְטִילַת הָרַבִּית עֲצָמוֹ, וְעוֹד שֶׁהוּא בְּכָלִל רוּדֵף אֶת כָּלִל יִשְׂרָאֵל לְהַבְאִישׁ רִיחָנוּ בְּעֵינֵי הָעַמִּים, וְרָאוּי לָנוּ לִילֹךְ בְּמִדּוֹתָיו שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כִּי חִפֵּץ חֶסֶד הוּא. וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים אֲצֵל הָרָשָׁעִים נִהְפֹּךְ הוּא וְרַחֲמֵי רָשָׁעִים אֲכָזְרִי, וְנִרְאֶה בְּחוּשׁ דְּבָר זֶה אֲצֵל מְלֹי בְּרַבִּית שֶׁמִּתְחַלֶּה נִרְאִית כְּמִדַּת הָרַחֲמִים שֶׁמִּלּוֹה לַעֲנִי בְּשַׁעַת

פְּרִשְׁת קֶרֶחַ

דַּחְקוּ, אֲבָל לְבִסּוֹף נִרְאָה שֶׁהוּא פֶּרַעַנִיּוֹת וְאַכְזָרִיּוֹת מְרֵבָה נֶשֶׁךְ וְנוֹשֶׁךְ בְּרִבִּית עַד שֶׁלֹּא יוּכַל הָעֶנִי שְׂאֵת, וּלְבִסּוֹף הַנוֹשָׁה בָּא לְקַחַת אֶת כָּל אֲשֶׁר לְהָעֶנִי בְּנֶשֶׁךְ.

וּלְצַעֲרֵנוּ זֶה לֹא הָעֶסֶק הַיְחִיד הֵלֵא כָּשֶׁר בְּעוֹלָם הַבִּיזָנָס, וְתֵאוֹת הַמָּמוֹן "רַבִּים חֲלָלִים הַפִּילָה, וְעֲצָמִים כָּל הַרְגִּיה" (מִשְׁלִי ז, כו).

כִּמָּה אֶתָּה מֵאֲמִין?

הַהֲתַנְּהוּת הַזֶּה מְלַבֵּד שֶׁהִיא פְּסוּלָה, הִיא מֵרָאָה לְכָל אֶחָד כִּמָּה הַקֶּשֶׁר שָׁלוּ בְּאֵמֶת עִם אֱלֹקִים, כִּמָּה הוּא אוֹהֵב אֶת אֱלֹקִים וְכִמָּה הוּא בּוֹטָח בּוֹ. כִּיּוֹם יֵשׁ לְצַעֲרֵנוּ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים 'מְדַמְּיִנִים' שֶׁהֵם אוֹהֲבִים אֶת אֱלֹקִים, וְכִשְׂאֵתָה מוֹכִיחַ לָהֶם שֶׁהָרָצוֹן שֶׁל אֱלֹקִים הוּא שִׁישְׁמְרוּ שְׁבֵת, יִשְׁמְרוּ אֶת הַבְּרִית, יִלְכוּ בְּצִנִּיעוּת, פְּתֹאֵם כָּל אֶהֱבֵת הַשֵּׁם שֶׁלָּהֶם נַעֲלָמֶת. וְעַל זֶה אוֹמֵר הַכָּתוּב "בְּפִיּוֹ וּבִשְׁפָתָיו כִּבְדוֹנִי וְלִבּוֹ רַחֵק מִמֶּנִּי" (יִשְׁעִיָּהוּ פָּרָק כט פְּסוּק יג). כִּכָּה גַם בְּעִנְיָנֵי מָמוֹן, הָאָדָם נִכָּר בְּכִיסּוֹ (עֵרֻבִין דָּף סה עֲמוּד ב), אֶתָּה רוֹאָה אֵיךְ הוּא מִתְנַהֵג וּמִתְנַהֵל בְּעִנְיָנֵי מָמוֹן, וְהֵאֵם הוּא בְּאֵמֶת מֵאֲמִין בִּיסוֹד הָעֵשִׁירִי שֶׁבְּעֵקְרֵי הָאֱמוּנָה שֶׁכָּתַב הַרֵמְב"ם (בְּפֶרוֹשׁ הַמִּשְׁנָיוֹת לַרֵמְב"ם מִסְּכַת סְנֵהֲדִין פָּרָק י) שֶׁהוּא יִתְעַלֶּה יוֹדֵעַ מַעֲשֵׂה בְּנֵי אָדָם וְלֹא הִזְנִיחַם, וְלֹא כִדְעַת הָאוֹמֵר "עֲזֹב ה' אֶת הָאָרֶץ" (יִחְזְקָאל ט, ט), אֲלֵא כִּמוֹ שֶׁאָמַר "גְּדֹל הָעֶצָה וְרַב הָעֲלִילָה אֲשֶׁר עֵינֶיךָ פִּקְחוֹת עַל כָּל דַּרְכֵי בְּנֵי אָדָם" (יִרְמְיָה לֵב, יט), וְכִשְׂאָדָם גּוֹנֵב, אוֹ 'מַעֲלִים', אוֹ עוֹבֵד בַּעֲבוּדָה הַנוֹגֶדֶת אֶת דֶּרֶךְ ה' וְרָצוֹנוֹ, הוּא מֵרָאָה בָּזֶה שֶׁהוּא לֹא מֵאֲמִין בַּהֲשָׁגָה הַפְּרִטִית שֶׁהִקְב"ה מְשַׁגֵּיחַ עַל בְּרִיּוֹתָיו, וְכֵן הוּא כּוֹפֵר בְּמָה שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (בְּבֵא בְּתָרָא דָּף י עֲמוּד א), שֶׁמִּזְנוּתָיו שֶׁל אָדָם קְצוּבִין לוֹ מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

פְּרִשְׁת קֶרֶח

הַגְזָלָן חוֹזֵר בְּגִלְגּוּל

וְלֹא סָתַם חֲז"ל אֶמְרוּ שֶׁרֵב הָעוֹלָם נִכְשָׁלִים בְּגִזְלָל (בבא בתרא דף קסה עמוד א), כִּי הֵם הִפְּיְרוּ אֶת הַתְּאֻוָּה הַזֹּאת שֶׁל הַמָּמוֹן, שֶׁקִּיַּמַּת בְּכָל אֶחָד וְאַחַת. וְלָכֵן הִזְהִירוּ עַל זֶה בַּתְּקָף.

וְכַדִּי שִׁיְהִיָּה כָּח לְאָדָם לְהִתְגַּבֵּר בְּנִסְיוֹנוֹת הוּא צָרִיךְ לְדַעַת מַה הוּא יִפְסִיד אִם הוּא יִכְשָׁל, וּבַעֲוֹן הַגְזָלָן מִפְּסִיד הַרְבֵּה מְאֹד, כִּי אֶפְלוּ אִם הוּא שָׁמַר שִׁבְתָּ וְכִשְׁרוֹת וְהִנִּיחַ תַּפְלִין וְהִכָּל טוֹב וְיִפֶּה, כִּשְׁהוּא מַגִּיעַ לְשָׁמַיִם אוֹמְרִים לוֹ: "אַתָּה לֹא יָכוֹל לְהִכָּנֵס לְגַן עֵדֶן, יֵשׁ לְךָ דָּם עַל הַיָּדַיִם", חֲז"ל קוֹרְאִים לְכֶסֶף דָּמִים (עֵין בַּבְּבֵא קַמָּא פֶּרֶק י' מִשְׁנָה ב, וּבַבְּבֵא בַּתְּרָא פֶּרֶק ה' מִשְׁנָה א. וּבִסְפָּר בִּינָה לְעֵתִים לְהַגְאוֹן רַבִּי עֲזַרְיָה פִּיג'וֹ מוֹנִצִּיָּה דְרוֹשׁ סֵט הָאֶרֶץ בְּזָה), וְהַגְזָלָל אֶת הָעֵנִי כָּאֵלּוּ נוֹטֵל אֶת נַפְשׁוֹ (רש"י שְׁמוּאֵל ב' פֶּרֶק יב פְּסוּק ה), כִּי בְּרָגַע שְׁאָדָם הַשְׁקִיעַ אֶת הַחַיִּים שְׁלוֹ, וְיִרַק דָּם בְּשִׁבְלִי לְהַשִּׁיג אֶת הַכֶּסֶף, וְאַתָּה לִקְחָתָ לֹא אֶת זֶה, זֶה בְּדִיוֹק כְּמוֹ שֶׁרָצַחְתָּ אוֹתוֹ. וְהַעֲנֵשׁ שֶׁל זֶה שִׁיִּצְטָרֵךְ לְחֹזֵר בְּגִלְגּוּל, שֶׁזֶה עֲנֵשׁ יוֹתֵר קָשָׁה מִהַגִּיָּהֵנָם (סִפְּר נוֹצֵר חֶסֶד לְהַגְאוֹן רַבִּי יִצְחָק מְקַאמְרָנָא בְּבִאוּרוֹ נוֹצֵר חֶסֶד עַל מַסְכַּת אַבּוֹת פֶּרֶק ה' עֲמוּד קלג), כִּדִּי לְהַחֲזִיר אֶת הַגְזָלָה לְבַעֲלֶיהָ (עֵין בְּבִאוּר הַגֵּר"א מִשְׁלִי פֶּרֶק יד פְּסוּק כה).

הַסּוֹס הַחֲרוּץ

מִסְפָּר עַל אֶחָד מִתְלַמִּידֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקְדוּשָׁה, שֶׁהִיָּה עֲשִׂיר גָּדוֹל, וְהָיוּ לוֹ הַרְבֵּה סוֹסִים.

יוֹם אֶחָד הַבַּעַל שֵׁם טוֹב מַגִּיעַ אֵלָיו וּמִבְקֵשׁ לְקִנּוֹת מִמֶּנּוּ סוֹס טוֹב. הַתְלַמִּיד קִפֵּץ עַל הַהִזְדַּמְנוֹת וְאָמַר לְרַבּוֹ שֶׁזֶה זְכוּת גְּדוֹלָה בְּשִׁבְלִי לְתַת לוֹ סוֹס בְּחֻנָּם, וְלָכֵן אֵיזָה סוֹס שֶׁהָרַב רוֹצֵה הוּא יָכוֹל לִקְחָתָ.

הַבַּעַל שֵׁם טוֹב נִכָּנס לְאֲרוֹת הַסּוֹסִים וּבוֹחֵר סוֹס אֶחָד, הַתְלַמִּיד מַחֲוִיר וּמִתְחִיל לְגַמְגֵּם: "רַבְּבִי רַק לֵלֵא אֶת הַסּוֹס הַזֶּה". וְהוּא מְסַבֵּר

פְּרִשְׁת קֶרֶח

לְרַבּוֹ: "הַסּוֹס הַזֶּה הוּא סוֹס שְׂאִין כְּמַהוּ בְּעוֹלָם, הוּא בִקְשִׁי אוֹכֵל וְעוֹבֵד הַכִּי קָשָׁה וְיוֹתֵר טוֹב מִכָּלָם, יֵשׁ לִי אוֹתוֹ רַק חֲצִי שָׁנָה, וְהוּא הַסְּפִיק לְעַבֵּד יוֹתֵר מִכָּל הַסּוֹסִים שֶׁכָּאן".

הַבַּעַל שָׁם טוֹב שָׂאֵל אֶת תַּלְמִידוֹ: "אַתָּה זוֹכֵר אֶת אֶחָד הָעוֹבְדִים שְׁלֶךְ שֶׁנִּפְטָר לִפְנֵי חֲצִי שָׁנָה? הָאֵם הוּא הִיָּה חָיִב לָךְ כֶּסֶף?"

וְהַתְּלָמִיד מֵאֲשֶׁר שֶׁהוּא הִלְוָה לוֹ פַּעַם סָכּוּם כֶּסֶף וְהוּא לֹא הִחְזִיר עַד הַיּוֹם, וּמִכֵּיּוֹן שֶׁהוּא נִפְטָר הוּא לֹא הִלֵּךְ לְבַקֵּשׁ אֶת כֶּסְפוֹ בַּחֲזָרָה מֵהַיּוֹרְשִׁים.

"הָאֵם אַתָּה מוֹכֵן לְמַחֵל לוֹ עַל הַחֹב?" - שָׂאֵל הַבַּעַל שָׁם טוֹב. הַתְּלָמִיד חָשַׁב לְרָגַע וְאָמַר: אֲנִי מוֹכֵן לְמַחֵל לוֹ עַל הַחֹב בְּלֵב שָׁלֵם, מָחוּל מָחוּל.

לְפָתַע הֵם רוֹאִים אֶת הַסּוֹס הַחֲרוּץ וְהַמֵּיֶחֱד נוֹפֵל עַל הָרֶצֶפָה וּמֵת.

הַתְּלָמִיד נִבְהַל וּבִקֵּשׁ הַסֵּבֵר... וְהַבַּעַל שָׁם טוֹב גָּלָה לוֹ שֶׁבַסּוֹס הַזֶּה הִיָּה מְגֻלָּגֵל אוֹתוֹ עוֹבֵד שֶׁהִיָּה אֶצְלוֹ, וּבָא בְּגִלְגּוּל שֶׁל סוֹס לְהַחְזִיר אֶת הַחֹב, וְעָכְשׁוֹ כְּשֶׁמַּחֲלָתָ לוֹ נִגְמַר תְּקוּנוֹ וּמֵת הַסּוֹס (סֵפֶר הָאֲמֵת הַיְחִידָה פָּרָק ב עמוד נג).

כְּמָה הָאָדָם צָרִיךְ לְהִזָּהֵר לֹא לִגְנוֹב לֹא מִיְהוּדֵי וְלֹא מִגּוֹי, וּלְפַעֲמִים גָּזַל הַגּוֹי יוֹתֵר חָמוּר כִּי יֵשׁ בָּזָה חֲלוּל הַשֵּׁם (תּוֹסֵפֶתָ בָּבָא קָמָא פָּרָק י הֲלָכָה טו), וְזֶה גּוֹרֵם לְשִׁנְאָה וּלְפַעֲמִים אֶפְלוּ לְגִזְרוֹת וּרְצִיחוֹת קָשׁוֹת עַל אֲחֵינוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל.